

1.6. SQUEEZE-OUT AND CALL-OUT PROCEDURES: ROLE IN REALIZING BUSINESS POTENTIAL IN UKRAINE

1.6. ПРОЦЕДУРИ SQUEEZE-OUT ТА CALL-OUT: РОЛЬ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Корпоративний бізнес має значний інвестиційний потенціал. Інвестування у корпоративні права – доволі прибутковий, хоча і ризиковий спосіб капіталовкладень. Дрібні інвестори не часто вдаються до нього, адже потрібно мати спеціальні знання, вміння аналізувати масиви фінансової інформації, корпоративну звітність, забезпечити доступ до фондового ринку, уклавши договір з брокером тощо. В Україні до загальних чинників, що ускладнюють участь дрібних інвесторів у корпоративних правах, додаються специфічні чинники, зумовлені нерозвиненістю фондового ринку, незахищеністю прав власності. До того ж дрібні інвестори найчастіше не прагнуть отримати контрольні пакети акцій, а розраховують переважно на отримання дивідендів, зростання курсової вартості акцій. За різними оцінками, в Україні налічується понад 14 млн. акціонерів. Переважна більшість власників отримала свої акції внаслідок масштабної кампанії приватизації колишньої суспільної власності. При цьому 13,5 млн. титульних власників акцій володіли лише 5% приватизованої власності, тоді як основна частка власності, що приватизувалася, належить 500 тис. осіб²⁵.

Корпоративна форма організації бізнесу є доволі поширеною в Україні. Станом на 01. 01. 2020 р. у країні налічувалося 13880 акціонерних товариств та 677071 товариство з обмеженою відповідальністю (Табл. 1). Серед товариств акціонерного типу діяло 1400 публічних товариств та 5356 приватних товариств²⁶. Протягом періоду, який охоплює 2013 р. – початок 2020 р., можна було спостерігати суттєве скорочення (майже у 2 рази) кількості акціонерних товариств. Водночас зросла кількість товариств з обмеженою відповідальністю. А. Кріпкий вважає це наслідком законодавчих змін в упорядкуванні діяльності акціонерних товариств²⁷.

Оскільки корпоративна форма організації бізнесу є потенційно конфліктною, корпоративні відносини доволі жорстко регламентуються у праві. Основна причина виникнення конфліктів – розподіл корпоративних ресурсів. Відповідно, реалізація потенціалу корпоративного бізнесу тісно пов'язана з тим, наскільки вдасться запобігти проявам означених конфліктів та подолати їх наслідки, якщо конфлікти вже існують.

Останнім часом в українському законодавстві започатковано низку процедур, покликаних зміцнити корпоративну безпеку, у тому числі шляхом пом'якшення суперечностей між дрібними акціонерами та власниками великих пакетів акцій. До таких процедур, зокрема, відносяться процедури *squeeze-out* і *sell-out*, які почали використовуватися з червня 2017 р.

Процедури *squeeze-out* і *sell-out* з'явилися у вітчизняному законодавстві під впливом Директиви №2004/25/ЄС Європейського парламенту та Ради про пропозиції поглинання, покликаної захищати інтереси власників цінних паперів компаній, якщо ці компанії є предметом пропозицій поглинання або переходу контролю²⁸.

²⁵ Державна аудиторська служба України. URL:

http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/printable_article/34445;jsessionid=B0A2DF472F478B4A0F7CCE3A98B1228B.app1 (дата звернення: 26. 02. 20120).

²⁶ Державна служба статистики України. Кількість юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/edrpoj/ukr/EDRPU_2020/ks_opfg/ks_opfg_0220.htm (дата звернення: 26. 02. 20120).

²⁷ Кріпкий А. Ю. Правове забезпечення корпоративної безпеки підприємств України. *Молодий вчений*. 2019. № 2. С. 629. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_2\(2\)_70](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_2(2)_70) (дата звернення 23. 02. 2020).

²⁸ Directive 2004/25/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on takeover bids. *Official Journal of the European Union*. 30. 04. 2004. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0025&from=EN> (дата звернення: 26. 02. 2020).

Таблиця 1. Кількість корпоративних суб'єктів господарської діяльності в Україні²⁹

Період	Корпоративні форми господарської діяльності		
	Акціонерні товариства, у тому числі		Товариства з обмеженою відповідальністю
	Публічні акціонерні товариства	Приватні акціонерні товариства	
Станом на 01.01.2013	25531		488781
	-	-	
Станом на 01.01.2014	24813		515371
	-	-	
Станом на 01.01.2015	23110		519607
	-	-	
Станом на 01.01.2016	15571		488205
	4149	3486	
Станом на 01.01.2017	15206		532401
	3122	4348	
Станом на 01.01.2018	14710		576554
	2186	5076	
Станом на 01.01.2019	14310		632231
	1727	5304	
Станом на 01.01.2020	13880		677071
	1400	5356	

Примітка: до 01.01.2015 р. акціонерні товариства могли бути закритим або відкритим.
Починаючи з 01.01.2015 р. акціонерні товариства існують як публічні акціонерні товариства або приватні акціонерні товариства.

Інститут *squeeze-out* – це право мажоритарного власника вимагати від інших акціонерів продати йому пакети належних їм акцій за справедливою ціною³⁰. В українському законодавстві акціонер зобов'язаний запропонувати іншим акціонерам продати йому пакети акцій, якщо він володіє: а) контрольним пакетом (50% акцій та більше); б) значним контрольним пакетом (75% акцій та більше) – для публічних товариств; в) домінуючим контрольним пакетом акцій (95% та більше)³¹. В останньому випадку акціонери, які отримали публічну безвідкличну вимогу про продаж акцій, зобов'язані продати свої акції (навіть, якщо вони не погоджуються з цим – ст. 652, п. 4)³². Законодавством також встановлено строки та порядок оприлюднення публічних безвідкличних пропозицій (оферт) та публічних безвідкличних вимог, строки їх дії, способи та порядок оплати.

Мета *squeeze-out* – захист прав усіх акціонерів та недопущення зловживання корпоративними ресурсами в інтересах окремих груп акціонерів. Соціально-економічні наслідки процедури *squeeze-out* для різних груп акціонерів узагальнено у Таблиці 2. Надалі спробуємо оцінити їх більш ґрунтовно.

1. Вплив процедури *squeeze-out* на власників домінуючих контрольних пакетів акцій. Найчастіше публічні безвідкличні вимоги про продаж акцій є способом концентрації власності. Позитивними наслідками концентрації є:

- убезпечення корпорації від корпоративного шантажу (грінмейлу), до якого вдаються власники-міноритарії. Під час грінмейлу власники невеликих пакетів акцій пропонують компанії викупити акції за завищеною ціною, погрожуючи перепродажем цих акцій іншим

²⁹ Державна служба статистики України. Кількість юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/edrpoj/ukr/EDRPU_2020/ks_opfg/ks_opfg_0220.htm (дата звернення: 26. 02. 20120).

³⁰ Directive 2004/25/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on takeover bids. *Official Journal of the European Union*. 30. 04. 2004. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0025&from=EN> (дата звернення: 26. 02. 2020).

³¹ Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 № 514-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 26. 02. 2020).

³² Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 № 514-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 26. 02. 2020).

компаніям, які можуть здійснити недружні поглинання³³. Об'єктом грінмейлу найчастіше стають компанії, які динамічно розвиваються, а також компанії, які не приділяють належної уваги корпоративній безпеці;

- запобігання «затягування» корпорацій у судові процеси, позивачами у яких стають міноритарні акціонери;

- зменшення адміністративних витрат ведення бізнесу (наприклад, на проведення загальних акціонерів);

- створення можливостей для зміни організаційно-правової форми ведення бізнесу, наприклад з публічного акціонерного товариства на приватне, з акціонерного товариства на товариство з обмеженою відповідальністю, що дозволяє спростити ведення бізнесу, зменшити витрати;

- подолання асиметрії у корпоративних відносинах (проблеми «безбілетника»), коли міноритарні акціонери отримують більш високі дивіденди, не докладаючи зусиль до підвищення ефективності діяльності компанії та не беручи участь в управлінні нею;

- створення необхідних інституційних умов для залучення у перспективі додаткових «довгих» інвестиційних ресурсів на «квазіринкових» умовах. Є. Редзюк зазначає, що «витіснивши всіх міноритарних акціонерів, великі емітенти покажуть регулярний дохід (можливо, навіть завищений) для проведення IPO і залучення коштів другого рівня недержавного та державного пенсійного забезпечення (яке планується впровадити)»³⁴.

Таблиця 2. Соціально-економічні наслідки процедури *squeeze-out* для різних груп акціонерів

Група акціонерів	Переваги	Ризики
Власники домінуючого контрольного пакету акцій	Убезпечення корпорації від корпоративного шантажу (грінмейлу)	Необхідність брати участь у судових процесах, ініційованими міноритарними акціонерами, незадоволеними примусовим відчуженням власності або ціною, за якою відбувається відчуження
	Запобігання «затягування» корпорацій у судові процеси, позивачами у яких стають міноритарні акціонери	
	Зменшення адміністративних витрат ведення бізнесу	
	Створення можливостей для зміни організаційно-правової форми ведення бізнесу	
	Подолання асиметрії у корпоративних відносинах	
Міноритарні власники	Можливість продати пакети акцій за справедливою ціною, уникаючи пов'язаних з цим трансакційних витрат	Відсутність ефективних інструментів впливу на визначення ціни
		Відсутність правових підстав для відмови у продажі акцій

Водночас концентрація власності зумовлює певні ризики для мажоритарного акціонера. Головним серед них, на нашу думку, є необхідність брати участь у судових процесах, ініційованими міноритарними акціонерами, незадоволеними примусовим відчуженням власності або ціною, за якою відбувається відчуження. Так, Ю. Атаманова, розглядаючи судові прецеденти по процедурі *squeeze-out*, наводить витяг з постанови Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 624-СХ-1-Е про накладення санкції за правопорушення на ринку цінних паперів щодо ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» від 19. 01. 2018: «Комісією встановлено, що при визначенні ціни придбання акцій Товариства для реалізації положень статті 65-1 Закону, наглядова рада в якості ринкової вартості акцій застосувала не відомості про біржовий курс акцій у розмірі 773,7013 грн., як цього вимагає норма п. 2 ч. 2 ст. 8 Закону «Про акціонерні товариства», а ринкову вартість у розмірі 251,14 грн. за одну

³³ Шевчук І. В. Рейдерство та корпоративний шантаж (грінмейл) як загроза економічній безпеці України. *Університетські наукові записки*. 2017. № 2. С. 236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2017_2_24 (дата звернення: 26. 02. 2020).

³⁴ Редзюк Є. Вітчизняний фондовий ринок не розвивається, а стагне і деградує. *Дзеркало тижня*. 6 липня 2018. URL: https://dt.ua/finances/skviz-aut-fondovogo-rinku-282438_.html (дата звернення 07. 03. 2020).

просту акцію, визначену суб'єктом оціночної діяльності станом на 31. 08. 2017 із застосуванням інших підходів до оцінки»³⁵.

Деякі вчені вказують також на зниження публічності корпоративного управління внаслідок використання процедури *squeeze-out*. Так, Є. Редзюк вважає, що концентрація власності у доміантних власників зменшує рівень корпоративної соціальної відповідальності, погіршує стан українського корпоративного середовища, робить поведінку корпорацій непрозорою, закритою та слабо прогнозованою³⁶.

2. *Вплив процедури squeeze-out на міноритарних власників.* Серед позитивних наслідків означеної процедури слід вказати на можливість продати пакети акцій за справедливою ціною, уникаючи пов'язаних з цим трансакційних витрат. Зазначимо, що європейська господарська практика при визначенні справедливої ціни переважно орієнтує на біржові ціни, хоча в Україні механізм встановлення справедливої ціни усе ще містить багато невизначеностей. К. Заблоцький наводить дані про те, що станом на середину 2019 р. загальна сума компенсації, яка підлягала виплаті акціонерам за результатом викупу, становила більше 1,35 млрд. грн.³⁷

До ризиків міноритарних акціонерів можна віднести такі:

- відсутність ефективних інструментів впливу на визначення ціни. Мажоритарний акціонер може вплинути на ціну акцій шляхом залучення «лояльного» оцінщика. Хоча міноритарні акціонери теж можуть здійснити незалежну оцінку, трансакційні витрати для них у цьому випадку можуть перевищити дохід від продажу акцій. У такий спосіб штучно створюється асиметрія у реалізації соціально-економічних прав: мажоритарні акціонери мають можливості отримати повний контроль над товариством за рахунок порушення майнових прав міноритарних акціонерів. Цікаві докази цього знайти у роботі І. Луценка³⁸. Зокрема, він зазначає, що «справедлива» ціна *squeeze-out* на Інгулецькому гірничо-збагачувальному комбінаті (2017-2018 р.) дорівнювала 2,56 грн. за акцію, тоді як прибуток компанії у 2017 р. склав 2,56 грн. на акцію; «справедлива» ціна *squeeze-out* на Північному гірничо-збагачувальному комбінаті (2017-2018 р.) дорівнювала 4,45 грн. за акцію, тоді як прибуток компанії у 2017 р. склав 3,36 грн. на акцію;

- відсутність правових підстав для відмови у продажі акцій. У випадку *squeeze-out*, якщо публічна безвідклична вимога надходить від власника домінуючого контрольного пакета, у дрібних акціонерів не залишається вибору – вони зобов'язані виконати її. Ця норма викликає численні суперечки стосовно її конституційності.^{39,40,41} Проте українські суди в основному розглядають її як таку, що не заперечує ст. 41 Конституції України. Так, І Пальчевський, вказує на те, що Господарський суд м. Києва відхилив позов акціонерів-фізичних осіб проти компанії «ДТЕК ПауерТрейд» про визнання недійсною угоди про обов'язкову продаж своїх акцій. Суд вважає, що апелювання позивачів до ст. 41 Конституції України, яка проголошує недоторканість приватної власності, є непереконаливими, адже ця стаття стосується тільки примусової націоналізації або реприватизації без відшкодування

³⁵ Атаманова Ю. Впровадження squeeze-out в Україні: стан справ. С. 18. URL:

https://lcf.ua/content/uploads/2018/07/LCF_SQUEEZE-OUT_REPORT-June-2018.pdf (дата звернення: 27. 02. 2020).

³⁶ Редзюк Є. Вітчизняний фондовий ринок не розвивається, а стагнує і деградує. *Дзеркало тижня*. 6 липня 2018. URL: https://dt.ua/finances/skviz-aut-fondovogo-rinku-282438_.html (дата звернення 07. 03. 2020).

³⁷ Заблоцький К. Squeeze-out: конституційний чи не зовсім? *Юридична газета*. 14 лютого 2020. URL: <https://sk.ua/uk/publications-uk/squeeze-out-konstitutsiinii-chi-ne-zovsim/> (дата звернення: 06. 03. 2020).

³⁸ Луценко І. Squeeze-out. Як не ображати маленьких. *Дзеркало тижня*. 2018. 1 червня. URL: https://dt.ua/finances/squeeze-out-yak-ne-obrazhati-malenkih-279521_.html (дата звернення: 27. 02. 2020).

³⁹ Атаманова Ю. Впровадження squeeze-out в Україні: стан справ. С. 18. URL:

https://lcf.ua/content/uploads/2018/07/LCF_SQUEEZE-OUT_REPORT-June-2018.pdf (дата звернення: 27. 02. 2020).

⁴⁰ Заблоцький К. Squeeze-out: конституційний чи не зовсім? *Юридична газета*. 14 лютого 2020. URL: <https://sk.ua/uk/publications-uk/squeeze-out-konstitutsiinii-chi-ne-zovsim/> (дата звернення: 06. 03. 2020).

⁴¹ Луценко І. Squeeze-out. Як не ображати маленьких. *Дзеркало тижня*. 2018. 1 червня. URL: https://dt.ua/finances/squeeze-out-yak-ne-obrazhati-malenkih-279521_.html (дата звернення: 27. 02. 2020).

вартості майна. Окрім того позивачам нагадали, що положення ст. 65 Закону України «Про акціонерні товариства» неконституційними не визнавалися⁴².

Незважаючи на суперечливі моменти процедури *squeeze-out*, вона активно застосовується українськими власниками домінуючих контрольних пакетів. Так, у Національному депозитарії України зберігаються копії 315 публічних безвідкличних вимог⁴³. У 2019 р. у відкритих базах даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку зареєстрована інформація про 106 публічних безвідкличних вимог про викуп акцій; ще 10 публічних безвідкличних вимог зареєстровано у 2020 р. станом на 27. 02. 2020 р.⁴⁴

Інститут *sell-out* діє з точністю навпаки: власники-міноритарії мають право вимагати від мажоритарних акціонерів (власників домінуючого контрольного пакета) придбати наявні у них акції за справедливою ціною. Домінантні власники зобов'язані здійснити викуп. Механізм визначення ціни, який застосовується у процедурі *sell-out*, аналогічний тому, що діє під час *squeeze-out*. Слід звернути увагу, що процедура *sell-out* не завжди доступна міноритарним акціонерам. Згідно [5, ст. 653], міноритарні власники не можуть претендувати на викуп наявних у них акцій, якщо власники домінуючого контрольного пакету вже розпочали процедуру *squeeze-out*. Здійснення процедури *sell-out* неможливо і тоді, коли статут приватного акціонерного товариства містить обмеження на її використання.

Зазначимо, що *squeeze-out* і *sell-out* значним чином погіршують макроекономічне та інституційне середовище реалізації потенціалу бізнесу. По-перше, унормування цих процедур відбувається в інтересах домінуючих власників, що створює штучну асиметрію у правах акціонерів, порушає принцип верховенства права, який передбачає рівність усіх перед законом. По-друге, процедури *squeeze-out* і *sell-out* перешкоджають залученню на фондовий ринок численних категорій інвесторів – населення, інститутів спільного інвестування тощо. Це також погіршує інфраструктурні можливості української економіки, негативно позначається на можливостях бізнесу залучати фінансові ресурси. По-третє, механізм визначення справедливої ціни у *squeeze-out* і *sell-out* містить корупційні ризики типу бізнес-бізнес.

Таким чином вплив процедур *squeeze-out* і *sell-out* на реалізацію потенціалу бізнесу можна оцінити як суперечливий. З одного боку, процедури дозволяють:

- зміцнити корпоративну безпеку та зменшити ризики корпоративного шантажу, створити необхідне інституційне підґрунтя для діалогу між мажоритарними та міноритарними акціонерами;
- здійснити реорганізацію бізнесу (а саме – змінити його організаційно-правову форму), уникаючи додаткових ризиків, які виникають через оскарження процедурних питань.

З другого боку, процедура *squeeze-out*, на нашу думку, знижує інвестиційну привабливість корпоративного бізнесу:

- примусовий характер процедури відлякує потенційних інвесторів, передусім інституційних (інвестиційні та пенсійні фонди, страхові компанії, комерційні банки тощо), для яких важливим фактором інвестування є диверсифікація активів, зниження ризиків, очікуваний та передбачуваний графік надходжень доходів;

⁴² Пальчевский И. ДТЭК выиграл суд у миноритариев «Днепроэнерго» по сквиз-ауту. Financial Club. 2018. 21 августа. URL: <https://finclub.net/news/dtek-vyigral-sud-u-minoritarijev-dneproenergo-po-skviz-autu.html> (дата звернення: 27. 02. 2020).

⁴³ Національний депозитарій України. Squeeze-out: копії публічних безвідкличних вимог. URL: https://csd.ua/index.php?option=com_easytable&view=easytable&id=48&Itemid=342&lang=ua (дата звернення: 27. 02. 2020).

⁴⁴ Загальнодоступна інформаційна база даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів. Опублікування регульованої інформації. URL: https://stockmarket.gov.ua/cabinet/?cabinet_report_filter%5Bkind%5D=text-id-13&cabinet_report_filter%5BfromDt%5D=01.01.2018&cabinet_report_filter%5BtoDt%5D=27.02.2020&sort=r.id&direction=desc&page=6 (дата звернення 27. 02. 2020).

- знижується публічність корпорацій, оскільки процедура *squeeze-out* часто завершується зміною організаційно-правової форми бізнесу (з публічної на приватну). Це суперечить загальносвітовому тренду посилення міжнародних вимог до підвищення якості корпоративного управління, забезпечення прозорості, інформаційної відкритості та етичної поведінки компаній.

Те, що виявляється вигідним окремим підприємствам та їх домінантним власникам, може створити значну загрозу для подальшого соціально-економічного розвитку країни у цілому. Тому важливим напрямом подальших досліджень у цій сфері є обґрунтування заходів, спрямованих на гармонізацію способів реформування економіки та імplementованих у національне законодавство принципами корпоративного управління.

Література

1. Державна аудиторська служба України. URL: http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/printable_article/34445;jsessionid=B0A2DF472F478B4A0F7CCE3A98B1228B.app1 (дата звернення: 26. 02. 2020).
2. Державна служба статистики України. Кількість юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/edrpo/ukr/EDRPU_2020/ks_orfg/ks_orfg_0220.htm (дата звернення: 26. 02. 2020).
3. Кріпкий А. Ю. Правове забезпечення корпоративної безпеки підприємств України. *Молодий вчений*. 2019. № 2. С. 628-632. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_2\(2\)__70](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_2(2)__70). (дата звернення 23. 02. 2020).
4. Directive 2004/25/EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on takeover bids. *Official Journal of the European Union*. 30.04.2004. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0025&from=EN> (дата звернення: 26. 02. 2020).
5. Про акціонерні товариства: Закон України від 17. 09. 2008 № 514-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 26. 02. 2020)
6. Шевчук І. В. Рейдерство та корпоративний шантаж (грінмейл) як загроза економічній безпеці України. *Університетські наукові записки*. 2017. № 2. С. 231-240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2017_2_24 (дата звернення: 26. 02. 2020).
7. Редзюк Є. Вітчизняний фондовий ринок не розвивається, а стагнує і деградує. *Дзеркало тижня*. 6 липня 2018. URL: https://dt.ua/finances/skviz-aut-fondovogo-rinku-282438_.html (дата звернення 07. 03. 2020).
8. Атаманова Ю. Впровадження squeeze-out в Україні: стан справ. URL: https://lcf.ua/content/uploads/2018/07/LCF_SQUEEZE-OUT_REPORT-June-2018.pdf (дата звернення: 27. 02. 2020).
9. Заблоцький К. Squeeze-out: конституційний чи не зовсім? *Юридична газета*. 14 лютого 2020. URL: <https://sk.ua/uk/publications-uk/squeeze-out-konstitutsiinii-chi-ne-zovsim/> (дата звернення: 06. 03. 2020).
10. Луценко І. Squeeze-out. Як не ображати маленьких. *Дзеркало тижня*. 2018. 1 червня. URL: https://dt.ua/finances/squeeze-out-yak-ne-obrazhati-malenkih-279521_.html (дата звернення: 27. 02. 2020).
11. Пальчевский И. ДТЭК выиграл суд у миноритариев «Днепроэнерго» по сквиз-ауту. *Financial Club*. 2018. 21 августа. URL: <https://finclub.net/news/dtek-vyigral-sud-u-minoritariiev-dneproenergo-po-skviz-autu.html> (дата звернення: 27. 02. 2020).
12. Національний депозитарій України. Squeeze-out: копії публічних безвідкличних вимог. URL: https://csd.ua/index.php?option=com_easytable&view=easytable&id=48&Itemid=342&lang=ua (дата звернення: 27. 02. 2020).
13. Загальнодоступна інформаційна база даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів. Опублікування регульованої інформації. URL: https://stockmarket.gov.ua/cabinet/?cabinet_report_filter%5Bkind%5D=text-id-13&cabinet_report_filter%5BfromDt%5D=01.01.2018&cabinet_report_filter%5BtoDt%5D=27.02.2020&sort=r.id&direction=desc&page=6 (дата звернення 27. 02. 2020).

THE ROLE OF SCIENCE IN SOCIETY SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Edited by Oleksandr Nestorenko
and Paweł Mikos

Series of monographs Faculty
of Architecture, Civil Engineering
and Applied Arts
Katowice School of Technology
Monograph 34

Publishing House of Katowice School of Technology, 2020

Editorial board :

Oleksandr Nestorenko – PhD, the Institute for the Study of Spatial Development (Ukraine)

Paweł Mikos – Master, Katowice School of Technology

Oksana Miroshnychenko – PhD, Associate Professor, Academy of the State Penitentiary Service
(Ukraine)

Tetyana Nestorenko – Prof. WST, PhD, Associate Professor, Berdyansk State Pedagogical
University (Ukraine)

Anna Panasiewicz – Master, Katowice School of Technology

Magdalena Wierzbik-Strońska – Vice-Rector, Katowice School of Technology

Iryna Yemchenko – Doctor of Technical Sciences, Professor,
Lviv University of Trade and Economics (Ukraine)

Reviewers :

*Olena Chukurna – Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Odesa National Polytechnic
University (Ukraine)*

Aleksander Ostenda – Prof. WST, PhD, Rector of Katowice School of Technology

Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering
and Applied Arts, Katowice School of Technology

Monograph · 34

The authors bear full responsible for the text, data, quotations and illustrations

Copyright by Katowice School of Technology, 2020

ISBN 978-83-955125-8-2

Editorial compilation

Publishing House of Katowice School of Technology

43 Rolna str. 43 40-555 Katowice, Poland

tel. 32 202 50 34, fax: 32 252 28 75

TABLE OF CONTENTS:

Preface	5
Part 1. Features of Sustainable Development in Economic and Financial Spheres	6
1.1. General aspects of financial mechanism of sustainable development of small enterprise business	6
1.2. Innovation and investment activity of banking institutions: essence and directions of implementation	13
1.3. Systematization of indicators of evaluation of the quality of investment potential of the enterprise	20
1.4. Management of official reserve assets in the international economic relations system	27
1.5. Innovative potential of economic mechanism to provide sustainable development of tourist enterprises in Ukraine	34
1.6. Squeeze-out and call-out procedures: role in realizing business potential in Ukraine	39
1.7. Strategic planning of activities of the civil engineering enterprises	45
1.8. Adjustment coefficients methodical error at economic measurements implementation with the use of comparative sales approach	51
1.9. Commercialization of the results of scientific and technical projects as an element of sustainable financial and economic development	62
1.10. Investment provision of innovation implementation in the transport infrastructure enterprises	70
1.11. Analysis of dollaration indicators on price dynamics of machine-building enterprises in Ukraine	77
1.12. Prospects for development of technologies the virtual and additional reality in Ukraine	95
Part 2. Education as a Factor for the Implementation of the Concept of Sustainable Development in Society	109
2.1. World science and education as a condition of progressing to sustainable development of Ukraine	109
2.2. Coordination of social-pedagogical interaction between the extra-curricular educational institution and the family preventive activities for children who face difficult life situations	117
2.3. Professional motivation of pedagogical workers	123
2.4. Formation of motivation for self-education of the child in the context of the problem of sustainable development	129
2.5. Background of the invention, contents and consolidated economic security of the enterprise	137
2.6. Aspects of interpersonal communication during teaching the course of the Ukrainian language as a foreign language	144

Part 3. Humanitarian Aspects of Sustainable Development	149
3.1. Strategic planning for sustainable development: experience of the European Union	149
3.2. The investigation of developmental characteristics of empathy among young men and women through sustainable development	162
3.3. Ways of expressing strategies of communicative sabotage in the Ukrainian-speaking space	171
3.4. Features of formation personality leadership potential	180
3.5. The specific of suffixation in the composite-suffixal way of creating nouns	186
3.6. Adolescents' attitude toward suicide	191
3.7. Research of specifics depressive disorders in adolescence	197
3.8. Massization as an identification marker of the newest stage of development of socio-cultural being	203
3.9. Disorganizers of time as an obstacle to the sustainable development of the individual	209
3.10. Humanitarian component in civil society: challenges and development trends	215
3.11. Challenges to economic science: making saving meanings	223
Annotation	232
About the authors	240